

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПІДСТАВ, МЕЖ ТА ПОРЯДКУ ОБМЕЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ З ДИСКРИМІНАЦІЄЮ

Сучасна демократична держава не може існувати, як без конституційного закріплення широкого спектра прав, свобод та законних інтересів людини та громадянина, так і без обмеження цих прав та свобод. Державотворча практика європейських країн у питаннях обмеження конституційних прав орієнтована на позиції Європейського суду з прав людини, які неодноразово надавав Суд у своїх рішеннях, а саме на так званий «трискладовий тест». Перевірка за допомогою «трискладового тесту», а саме, по-перше, дотримання принципу законності (встановлення обмеження законом), по-друге, переслідування легітимної мети та, по-третє, необхідності обмеження в демократичній державі, дає можливість оцінити правомірність встановлення та застосування обмежень конституційних прав та свобод. Вимірювання за допомогою «трискладового тесту» є можливим за умови відсутності дії правового режиму воєнного або надзвичайного стану. Введення зазначених спеціальних правових режимів додатково обтяжує механізм реалізації конституційних прав та свобод обмеженнями, які обумовлені обставинами, що призвели до необхідності введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану.

В Конституції України застосовано різні підходи до встановлення обмежень під час дії спеціальних правових режимів воєнного чи надзвичайного стану та за їх відсутності. Так, у статті 64 передбачено два підходи до застосування обмежень конституційних прав та свобод. У першій частині зазначеної статті закріплено положення, яке передбачає можливість обмеження конституційних прав у випадках *«передбачених Конституцією України»* (курсив В. Панасюк) [1], тобто закріплено загальний принцип, а у другій частині вичерпний перелік прав, які не підлягають обмеженням під час впровадження правових режимів воєнного або надзвичайного стану. У випадку дії спеціальних правових режимів Конституція чітко та однозначно встановлює підстави, межі та порядок обмежень конституційних прав та свобод.

Стосовно можливості застосування обмежень конституційних прав та свобод за відсутності дії спеціальних правових режимів воєнного або надзвичайного стану слід зазначити, що у Конституції України відсутній уніфікований підхід такого застосування. Так, у випадку заборони втручання в особисте та сімейне життя (ч. 1 ст. 32) передбачено можливість обмеження права на таємницю особистого та сімейного життя у випадках передбачених Конституцією, а стосовно застосування обмежень щодо членства у політичних партіях (ч. 2 ст. 36) та профспілках (ч. 3 ст. 36) Основний Закон передбачає встановлення

обмежень «виключно Конституцією і законами України» [1]. В усіх інших випадках конституційно закріплено встановлення обмежень відповідно до закону.

Окрім вище зазначеного, слід також звернути увагу на конституційне закріплення загроз, які можуть призвести до застосування відповідно до закону обмежень конституційного права чи свободи. Зокрема, в чинній Конституції України використовуються різні конструкції встановлення обмежень в одних випадках це можливо **«лише в інтересах** національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» (ч. 2 ст. 32); **«лише в інтересах** громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей» (ч. 2 ст. 35), а в інших, наприклад, ст. 34 **«в інтересах** національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку», ст. 36 «в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей», окрім цього обмеження прав передбачених статтями 29, 30, 33 конституційно не закріплено які загрози можуть спричинити застосування обмежень. Також звертає на себе увагу той факт, що законодавець по-різному визначає у Конституції можливі умови застосування обмежень без їх конкретизації, наприклад, в інтересах «здоров'я населення», «охорони здоров'я населення», «охорони здоров'я людей». Відсутність уніфіковано підходу до визначення Конституцією України підстав та меж обмежень конституційних прав та свобод може призвести до виникнення ситуації прояву непрямой дискримінації. За таких умов застосування чи не застосування відповідно до закону правозастосовним органом обмежень конкретного суб'єктивного конституційного права залежить від того як цим органом застосовано «триєдиний тест». Наприклад, у питаннях розголошення, за запитом на доступ до публічної інформації, конфіденційної інформації про особисте чи сімейне життя осіб, на які покладається виконання державовладних повноважень оцінка того, що є конфіденційним та співвідношення між конфіденційністю та суспільним інтересом покладається на розпорядника інформації. Це в свою чергу може призвести до ситуацій, коли різні розпорядники інформації щодо, наприклад адреси проживання особи (на яку покладено виконання державних повноважень), приймають протилежні за наслідками рішення.

У листопаді 2014 року громадська організація «Центр демократії та верховенства права» звернулася до Центральної виборчої комісії із проханням надати копії автобіографій очільників виборчих списків 6 політичних партій, які перемогли на виборах до Верховної Ради України у 2014 році. Відмова була обґрунтована тим, що інформація є конфіденційною» [3]. Одним із аргументів відмови у наданні інформації розпорядником зазначалось, що «у запиті на інформацію організації-заявника не вказувалося про необхідність поширення цієї інформації без згоди кандидатів в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [4]. Тобто в ситуації коли б заявником була зазначена необхідність поширення зазначеної інформації одна і та ж інформація могла бути надана. В даному випадку

яскраво проявляється можливість саме розпорядника інформації на власний розсуд встановлювати баланс між правом на приватність, яке передбачено ст. 32 Конституції України та можливістю його обмеження, а відповідно може призвести до того, що «внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб» [2].

Узагальнюючи все вище зазначене можна зробити висновок про необхідність застосування єдиного уніфікованого підходу у питаннях обмеження конституційних прав та свобод, який повинен передбачати однакові підстави, межі та порядок встановлення обмежень конституційних прав та свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.05.2023).
2. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5207-17>
3. Рекомендації Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань додержання конституційного права людини і громадянина на доступ до інформації. URL: <https://rm.coe.int/recomendations-final-10-02-21/1680a165f7> (дата звернення: 01.05.2023).
4. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Центр демократії та верховенства права проти України» (Заява № 10090/16). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/974_f18 (дата звернення: 01.05.2023).

Ключові слова: обмеження законом, обмеження в період війни або інших надзвичайних ситуацій у суспільстві, дискримінація, непряма дискримінація.

Key words: lawful restrictions, derogation in time of war or other public emergency, discrimination, indirect discrimination.

ВОЛКОВА ДАРІЯ ЄВГЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права*

РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я

В сучасних умовах надзвичайно важливу роль грає реалізація конституційного права на охорону здоров'я. Високий рівень небезпеки для фізичного та психологічного здоров'я – як громадського, так і індивідуального – ставить багато викликів перед українським суспільством. Навіть знаходження громадян України за кордоном, на жаль, може гарантувати фізичну безпеку – але не гарантує стабільного

Третякова Тетяна Миколаївна

Соціально-психологічне осмислення явища емоцій 267

СЕКЦІЯ 7

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Терлецький Дмитро Сергійович

Справа Скрипки як уособлення ефективності конституційної
скарги в національному правопорядку. 270

Афанасєва Мар'яна Володимирівна

Мотивована оцінка судом аргументів учасників справи:
конвенційний та національний стандарт 274

Mishyna Natalia

Axiology of the implementation of European court of human rights'
judgements in Ukraine (subsidiarity). 276

**Веденєєв Дмитро Валерійович,
Семенюк Олександр Георгійович**

Організаційно-правові засади розбудови органів стратегічних
комунікацій у військових формуваннях України 279

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

Україна як соціальна держава в умовах воєнного стану. 283

Бальцій Юрій Юрійович

Щодо обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. 285

Панасюк Віта Миколаївна

Особливості конституційного закріплення підстав,
меж та порядку обмеження конституційних прав
та їх співвідношення з дискримінацією. 288

Волкова Дарія Євгенівна

Роль релігійних організацій у реалізації права
на охорону здоров'я 290

Батан Юрій Дмитрович

Запобіжне призначення парламентського права
у контексті людиноцентризму. 292

Ігнатова Анастасія Сергіївна

Генезис поняття «національна меншина». 295

Козирь Дмитро Валерійович

Локальна демократія як загальноєвропейська цінність. 297

Павзюк Анатолій Анатолійович

Окремі проблеми використання е-технологій
при здійсненні народного волевиявлення 300